

“El diàleg amb l'estat espanyol ja està encarrilat”

Rafa Díez Usabiaga és el secretari general del sindicat LAB, i ha participat, en nom de l'esquerra abertzale, en tots el processos negociadors que s'han obert en els últims 25 anys amb el Govern espanyol. És una peça clau en el nou escenari que s'ha obert al País Basc i coneix els moviments entre el PSOE i l'independentisme basc per impulsar un procés de pau.

Es va asseure a la mesa de l'Alger, a la dècada dels vuitanta, amb els enviats de Felipe González i, en plena treva d'ETA, al 1998, es va reunir en secret amb emissaris de José María Aznar a Burgos. Ara, davant la nova situació, Rafa Díez ens parla de les perspectives de futur.

—Entre alguns dirigents de l'esquerra abertzale hi ha una mena d'eufòria continguda perquè creuen que existeix una oportunitat d'or per resoldre el conflicte basc...

—Potser la paraula eufòria no és la més indicada. En aquests moments hi ha dades objectives per considerar que vivim ja una etapa de canvi polític. És un moment transcendent, important, i després de vint-i-cinc anys de l'anomenada transició a l'estat espanyol i pel que fa a les nostres comunitats nacionals, Euskal Herria i els Països Catalans, és evident que el model d'estat ha entrat en crisi. Les bases polítiques que no es van poder tractar en la primera transició, per la proximitat del franquisme i pels condicionants polítics del moment, són les qüestions que ara han de ser la base fonamental per a una autèntica transició democràtica, per a alguns una segona transició.

—I en aquesta nova situació, com es desactiva la il·legalització de Bata-suna?

—Parlar d'un nou escenari i de noves bases polítiques significa parlar de respecte als drets individuals i col·lectius i de la legítima existència d'una força independentista per canalitzar la voluntat de la ciutadania basca. Aquesta ha de ser una de les qüestions importants de tot aquest procés de normalització política i, com va presentar l'esquerra abertzale en la seva proposta d'Anoeta, entenem que aquest procés de pau ha de tenir dos grans carrils. El carril que ha de tractar tots els continguts polítics, en el qual hi han de ser presents els partits i els agents socials, i el format per ETA i l'estat, per desmilitaritzar la vida política.

El terreny de joc està molt clar. Estem ja a les portes d'entrar definitivament a treballar seriosament i amb deteniment en tots dos vectors. Els dos carrils estan marcats, i en cada un ja s'han fet passos. Seguint amb el símil ferroviari, el tren ja està encarrilat, potser en un dels carrils ja s'ha recorregut més espai que en l'altre, però tots dos ja estan en marxa. Un dels reptes en les pròximes setmanes i mesos serà que aquests passos que fan les forces polítiques, aquests passos incipients que s'hagin pogut fer en el diàleg ETA-estat, puguin germinar en salts més operatius, més significatius.

Cal, però, que ETA i l'estat passin d'una fase de voluntats a una fase de re-

MIKEL MARTÍNEZ

coneixements i de consolidació d'interlocucions, perquè això pot generar passos visibles que afavoreixin el procés.

—Li preocupa que el Partit Popular pugui interferir en tot aquest procés?

—Hi ha una estratègia clara de sabotatge pel PP, que intenta reduir els marges de maniobra del PSOE. Al PP no li interessa la pau perquè sap que la pau i la solució política són dues legislatures més per a Zapatero. Per tant, el PP està organitzant la seva Brunete política, mediàtica i, fins i tot, des de la rebotiga de l'estat, i l'estat espanyol té la rebotiga molt gran, pot provocar realment interferències polítiques importants. Cal

recordar que, històricament, en aquest país –i els primers anys de la transició en són una mostra– en els moments de canvi, en tots els reductes de la dreta espanyola que venia del franquisme apareixen posicions antidemocràtiques i feixistes molt clares, i ara estem a les

portes d'una dreta espanyola que es radicalitzarà. No s'ha de menysprear el poder de condicionament que té la dreta espanyola a l'hora de posar pedres importants a aquesta sensació d'esperança i canvi que es pot respirar a Euskal Herria i també a Catalunya.

—En el PSOE també hi ha sectors contraris a la pau?

—Si fem cas de les declaracions de Bono i d'altres com ell, sí que es pot entendre que en el PSOE hi ha qui està esperant el fracàs de Zapatero per intentar ser una alternativa que situï el partit so-

“En el PSOE hi ha qui espera el fracàs de Zapatero per intentar ser una alternativa que situï el partit en una altra posició”

cialista en una altra posició política. Això és una dada objectiva i la direcció del PSOE ha de ser conscient que per afrontar els canvis que necessita Euskal Herria i els canvis en el model d'estat també ha de fer una catarsi interna en determinats sectors que sovint fan un discurs molt similar al de la dreta espanyola.

—Zapatero diu que és temps de solucions i que està disposat a arribar fins al final. Quin és el final que l'esquerra abertzale acceptaria com a solució?

—Això és el que cal veure. Zapatero ens presenta ara mateix un discurs amb ganxo, amb unes paraules que tenen una música molt bona, però s'haurà de veure realment quina és en concret la lletra. Els elements centrals del diàleg polític i

“Hem d'aconseguir el respecte a les voluntats ciutadanes”

—Com pot afectar el cas basc el que passi a Catalunya amb la reforma de l'Estatut?

—Catalunya i Euskal Herria hauríem de ser conscients que, més enllà de la quantitat de poder, de la capacitat de gestió, el que hem d'aconseguir és el respecte a la nostra realitat política i el respecte a les voluntats de les nostres ciutadanes. No es tracta d'omplir els pressupostos econòmics de les institucions catalanes i bas-

ques, tot i ser important, sinó d'aconseguir que, en termes de poder polític, la capacitat de veto de l'estat quedi superada.

—Troba a faltar, doncs, que els partits catalans parlin més d'auto-determinació o de construcció nacional i menys de finançament?

—Doncs sí. No dubto que, des del punt de vista tàctic, el finançament és un tema important per tractar reptes de desenvolupament econòmic i

social, però això no pot fer-se en detriment de regles de joc polític democràtic que són bàsiques i que han de ser reconegudes per totes les parts.

Des d'aquí es percep que el pragmatisme català està centrat, en aquests moments, en dues o tres qüestions clarament econòmiques, i espero que això sigui una estratègia negociadora que no oblidï una qüestió fonamental: el nou Estatut no pot ser considerat com una llei de punt i final.

“L'estat espanyol no pot posar sostre a la voluntat dels ciutadans, això és determinant”

de les solucions democràtiques passen per reconèixer l'existència d'un país i assumir com a compromís democràtic el respecte a la voluntat d'aquesta societat. Això no té rebaixa possible. El PSOE ha de ser conscient que s'ha de construir un futur des d'aquest punt de partida. No es pot posar un morrió a les voluntats dels pobles basc i català. Avui el poble basc pot parlar d'una determinada manera i d'aquí a quinze anys pot parlar d'una manera diferent. Per això és evident que el nou estatus polític no pot tenir hipoteques ni sostre, el sostre el posaran els ciutadans de Catalunya, d'Euskal Herria o de Galícia. L'estat espanyol no pot posar sostre a la voluntat dels ciutadans, això és un factor determinant. A partir d'aquí, amb aquesta qüestió tancada, l'esquerra abertzale ja ha dit que serà molt flexible durant el procés de transició, respectant

la voluntat ciutadana, reconeixent que aquest procés ha de partir de l'actual estatus institucional i que, per tant, la remodelació ha de ser progressiva però sense fer trampes.

—Així doncs, un Estatut com l'actual però ampliat no serveix...

—Exactament, no es tracta de fer una remodelació de l'estat en termes quantitatius, de dues o tres competències més. S'ha d'obrir un procés democràtic sense límits, sense ingerències ni hipoteques. No és un problema de quantitat sinó de qualitat democràtica.

—La flexibilitat de l'esquerra abertzale passaria també per no fer ús del dret d'autodeterminació fins d'aquí a 25 o 50 anys?

—Des del respecte al subjecte polític i partint de l'actual realitat institucional que té tres espais, Euskadi Nord, Navarra i la Comunitat Autònoma Basca, s'obre un procés durant el qual els ciutadans definiran les relacions internes entre aquests tres territoris i, alhora, cadascun d'aquests amb Madrid. Aquest procés ha d'anar desenvolupant etapes amb l'objectiu de poder configurar una unitat política com a poble. Quant de temps passarà? No ho sé. Quan aquesta unitat política com a poble es doni, evidentment fas l'exercici d'autodeterminació. El que no té sentit és exercir-lo de manera parcial. Si observem el model irlandès ens trobem amb uns plantejaments similars.

—Què és el pitjor que pot passar en les pròximes setmanes o mesos?

—Hi ha un parell de qüestions perilloses. D'una banda, el sorgiment d'una mena de bombolla al voltant d'una nova situació que no s'acaba de condensar. Podem percebre en la dialèctica política la sensació que hi ha moltes coses que s'estan movent, però en realitat no se'n mouen tantes.

I la segona qüestió, que la situació s'enquisti, que no s'obri el nou cicle, que l'obrellaunes que necessita el procés de canvi no acabi d'utilitzar-se.

—I el millor?

—Que tots els agents, i en els dos carrils que comentava abans, donin passos clars en la configuració d'una mesa amb tots els partits i en un diàleg ETA-estat que obri una fase de distensió.

Daniel Gómez Amat
Bilbao

Totes les institucions es van abocar en la visita, intentant que fos una enorme demostració d'estimació popular. Només en part ho aconseguiren. A pesar que el dia abans de l'arribada tota la premsa palmesana cridava a retre homenatge popular a la plaça de Cort, l'endemà, quan arribà l'hora, poca gent s'hi arreplegà. Tal i com testimonia la foto adjunta, la plaça es va quedar considerablement buida. De fet, una porció important dels presents eren policies de paisà, periodistes —aquests sí: una gernació, més 500 arribats de Madrid per seguir l'embaràs de Leticia— funcionaris i turistes. La premsa de l'endemà procurà que no es notàs: cap foto era una panoràmica.

Quan Leticia i Felip anaren a la Universitat de les Illes Balears, la protesta d'un parell de centenars d'estudiants —que criticaven la monarquia, la reducció de titulacions, etc.— no va merèixer gaire atenció mediàtica. Una mica sí, però no gaire. Ni tampoc es donà especial relleu a la recepció als portaveus dels grups parlamentaris, que li explicaren cada un la seva visió de l'actualitat balear. Per cert, que el portaveu d'EU-Els Verds, Miquel Rosselló —que juntament amb el del PSM es negà a assistir als actes organitzats pel Govern— lluí un vistós pin amb la bandera republicana. En realitat, l'únic que interessà molt als mitjans va ser la crònica rosa del viatge. L'embaràs, els gestos i “l'elegància” —analitzada a fons com si d'una supermodel es tractàs— de Leticia, verdadera estrella de la parella que va enfosquir considerablement el protagonisme del príncep.

Els processos històrics basc i català, a debat al MHC

El Museu d'Història de Catalunya organitza, el dijous 19 de maig, un seminari en què historiadors del País Basc i Catalunya reflexionaran sobre els aspectes del passat i el present que han marcat l'evolució política de les dues nacions. El seminari, “Catalunya-Euskadi. La institucionalització política. De les Constitucions històriques als Estatuts d'Autonomia (1808-2005)”, serà dirigit pels historiadors Jaume Sobrequés i Joseba Agirreazkuenaga. Tot un ventall de prestigiosos historiadors